

Jordi Riu: “Ser cooperativa ens ha permès ser més flexibles i permeables al que passa al voltant”

Jordi Pascual / @Jordipasmol

La Gralla és una llibreria referent a Granollers, per la seva mida i arrelament. Va ser un punt de resistència de l'esquerra en els darrers temps de la dictadura. S'hi venien d'amagat llibres que el règim franquista tenia prohibits. Ara, en forma de cooperativa, ha deixat de banda la resistència per ser un gran espai del llibre en sentit ampli, però també de papereria i activitats culturals. Jordi Riu, un dels 16 socis treballadors i responsable de personal, era un nen en els inicis de la llibreria, però ha viscut com un més el creixement de l'empresa i de la seva oferta cultural.

La Gralla va néixer com a llibreria al 1966 però no es constitueix com a cooperativa fins al 1979. Com va ser aquell procés de transformació?

Comença com una llibreria petita amb una marcada branca política, vinculada al catalanisme i als moviments d'esquerres. Es crea amb la idea de difondre literatura i cultura catalana amb vinculació a l'antifranquisme. Neix i creix seguint aquesta idea. Anteriorment havia sigut joguineria, però no va funcionar. Com a llibreria té un paper important en el final del franquisme. Dels tres socis que la van fundar, dos ho deixen i la tercera persona ofereix als treballadors muntar una cooperativa de treball l'any 79. Així neix La Gralla com a cooperativa. L'any 91 es canvia de local, perquè el primer era molt petit. L'any 2004 es va ampliar deixant-lo tal com és ara.

Els inicis eren de clandestinitat?

Això m'ho han explicat, perquè jo tenia només cinc anys, però sí. Al principi es venien alguns títols sota el taulell, perquè no els enganxessin. Quan passava quelcom, era un punt de trobada on circulava la informació.

La lògica ha canviat. Ara a la llibreria, hi teniu una mica de tot...

Totalment. Al principi, era molt polititzada, però als 90, amb el canvi de local, s'opta per la professionalització. Continua tenint una forta vinculació amb moviments associatius, d'esquerres i l'Associació de Botiguers. Com a empresa cooperativa, s'aposta per ser menys militant.

Així i tot, l'opció de fer-se cooperativa mostra la voluntat dels treballadors...

Porta implícita una voluntat de fer les coses d'una manera determinada.

Com es gestiona una llibreria de forma cooperativa?

Hi ha un funcionament estàndard, amb un Consell Rector. Internament, cada secció té autonomia per gestionar l'espai com consideri que ho ha de fer. Tot i que el Consell Rector gestiona el dia a dia, fem assemblees molt regularment i serveixen per coordinar la feina de cadascú amb la resta de l'equip.

Si un llibre arriba a La Gralla o no és perquè la secció ho decideix?

Cada persona que està en aquella secció, sí. També la quantitat. La secció de cuina, dins de No ficció, decideix què demana i en quina quantitat. Els socis de la papereria decideixen quines motxilles es compren i la quantitat. És un plantejament horitzontal.

La llibreria és molt gran, quanta gent sou?

Uns 16 socis treballadors i dos amb excedència. A més, quatre persones contractades. També tenim un soci col·laborador.

“Ens agrada pensar que som una llibreria de comarques de referència”

Què significa haver buscat la professionalitat i deixar de ser militant?

Ens obliga a pensar en les vendes. Som una llibreria general, no tenim una especialització total. Ens agrada pensar que som una llibreria de comarques de referència. No ens podem tancar a temes que per convicció no ens interessarien. Per això ens esforcem a donar servei als clients que ens vénen. Hem de donar resposta a tots els àmbits, des de cuina, astrologia, literatura, llibre infantil -una de les seccions que més cuidem-, papereria... No ens centrem només en llibres enfocats a les ciències socials, que potser ens agradarien més. No podem deixar de banda alguns llibres. No ens podem permetre, per exemple, deixar de treballar amb una multinacional. Perdríem clients i vendes. Això no vol dir que no donem el nostre segell i orientem els clients.

Com s'arriba dels inicis de clandestinitat a la consolidació i èxit?

D'una banda, hi ha l'element de professionalització. De l'altra, mantenir l'element de proximitat que havia tingut quan era una llibreria molt petita. Continua havent-hi persones que, quan volen saber alguna cosa, ens vénen a veure a nosaltres en lloc d'anar a l'ajuntament. Ens trobem trucades preguntant l'horari de la pista de gel a l'hivern o una senyora que ve i en pregunta el codi postal de Guadalajara.

Alhora, ser cooperativa ens ha permès ser més flexibles i permeables a tot el que passa al nostre voltant. Sense la professionalització, la proximitat i la flexibilitat no seria possible. Els que prenem les decisions al Consell Rector estem a peu d'obra. Joestic al magatzem, per exemple. Les decisions no es prenen des d'un despatx.

Sou referència a Granollers, llavors...

A tota la comarca del Vallès Oriental. A Granollers ho som, però la comarca és molt important. Granollers és una parada abans d'anar a Barcelona. De Mollet cap al nord hi ha uns quants pobles de 15.000, 16.000 o 18.000 habitants a vint minuts de cotxe. Si només donéssim servei a Granollers, seríem una llibreria més petita.

“L'atenció és molt important, cal llegir per recomanar amb coneixement de causa”

Com es pot lluitar contra grans companyies que ho tenen molt més fàcil?

Intentem no fer-ho pitjor que ells. Si una gran companyia té uns títols determinats, nosaltres els hem de poder oferir. No podem permetre que es digui: “És normal, no ho tenen perquè són de Granollers”. Això es pot fer fins un cert punt. L'altra cosa que podem fer és el que no fan ells, cuidar l'encàrrec personal. Si ens demanen un llibre, ens esforcem molt en aconseguir-lo, tant si és fàcil

com si no. L'atenció és molt important, cal llegir per recomanar amb coneixement de causa. No s'ha de perdre la connexió amb l'associacionisme de Granollers. Col·laborem amb l'Associació de Botiguers, amb l'Ajuntament, fem una parada amb autors de la comarca per Sant Jordi... Hem de donar els mateixos serveis que donaria una llibreria del centre de Barcelona, mantenint el caràcter de llibreria petita.

Heu donat molta importància a unir-vos amb altres col·lectius...

Formem part de Bestiari, una cooperativa de segon grau en què s'agrupen llibreries de comarques. Va començar quan diverses llibreries es troben perquè veuen que tenen difícil accedir a alguns títols i editorials. Es va muntar un magatzem a Barcelona i es va començar a col·laborar. És un element molt important per a La Gralla. La majoria de les que hi ha allà ja no són cooperatives, però continuen sent llibreries de comarques. Ens permet tenir una relació molt estreta amb gent d'Igualada, Tarragona, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú... Hi ha una llibreria associada d'Andorra. Ajuntar-nos permet que aquestes llibreries petites que per elles soles no podrien, com a mínim ofereixen el servei. De cara als distribuïdors, és més fàcil negociar preus i terminis.

En el món del cooperativisme quines relacions teniu?

Estem a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. Hi participem, tot i que últimament no som molt actius en el dia a dia. Hi tenim contacte i col·laborem. D'alguna manera, cerquem treballar amb cooperatives, però els últims anys han estat difícils.

“Han estat uns anys molt complicats, però la clau és que els anys de bonança no ens vam beure l'enteniment”

En temps de crisi la gent ha de prioritzar i, si cal, renuncia a la cultura per poder menjar...

Han estat uns anys molt complicats. La clau és que els anys de bonança no ens vam beure l'enteniment. No ens vam apujar gaire els sous i vam ampliar, però vam poder tornar els préstecs. Hem pogut aguantar. Així i tot, les vendes han baixat molt. Vam haver de reduir els horaris, acomiadar algunes persones, carregar-nos més feina als socis, congelar sous...

La gent no està interessada per la cultura o és massa cara?

Hi ha una falta de valoració. Ara bé, l'assumpte dels diners és evident. Si has de prioritzar, hi ha moltes coses abans que el pas per la llibreria. El món digital, que en alguns aspectes ha fet més fàcil la feina, també ha fet mal. La pirateria ens afecta segur, tot i que no sabem ben bé en quin percentatge. El llibre digital no acaba d'arrencar, però és allà. A més, algunes escoles l'han implantat a través de grans grups i ens van deixar de banda. Les retallades també ens han afectat, perquè una part important dels nostres clients són funcionaris, mestres i metges. Són persones d'un nivell cultural amb una feina bona, sense ser extraordinària. No hi ha una causa única i la crisi ho ha agreujat.

El que deies de les noves tecnologies, es nota generacionalment?

La mitjana d'edat del lector va creixent. Els adults, ja sigui per poder adquisitiu o per interès, són els principals clients, però també ho són els nens. El llibre infantil i juvenil desperta interès. Entremig hi ha una mena de buit difícil d'omplir, perquè no hi ha literatura juvenil a partir d'una edat que permeti fer el salt a la literatura d'adults. Hi ha una desconexió, no sé si sociològica, tecnològica o de continguts.

Un editor amb qui vaig parlar sobre el tema digital em va dir que les xarxes socials xuclen molt de temps. El temps que abans es dedicava a llegir un llibre, potser ara s'empra a actualitzar el Facebook, el Twitter i penjar fotos a Instagram. Pot ser més o menys cert, però és un factor.

Malgrat això, teniu web i els clients us poden fer comandes digitalment. No veieu Internet com una cosa negativa...

Internet és aquí. En si, no és positiu ni negatiu. Hi ha una part del que passa que ens fa mal i una altra part que ens pot beneficiar. No en som contraris. Hi juguem. Intentem tenir presència a les xarxes, fer activitats regularment... Internet, en altres aspectes, ens perjudica. Ho vam veure molt clarament en la venda de mapes i guies de viatges. En el moment que els 'smartphones' són funcionals, la venda de guies de viatges de cap de setmana i mapes cauen en picat. Qui es compra un mapa en paper és perquè el vol en paper.

És una qüestió només d'Internet o la gent també ha canviat?

Internet és una eina que ha substituït diccionaris, mapes, enciclopèdies... Si parlem de la literatura i del llibre de no ficció, potser hi ha un canvi de mentalitat. Potser, en lloc de comprar un llibre de cuina, mires un bloc.

Tu personalment, per llegir un llibre, ets més de paper o d'ebook?

No puc amb el llibre digital. Tot i que tinc presència a Twitter i un bloc, si he de llegir i dedicar temps, la pantalla em cansa. Em costa prou esforç llegir alguns articles de premsa llargs. Quan necessito concentrar-me, ho acabo imprimint.

Quin llibre recomanaries per reenganxar la gent que es troba entre la literatura juvenil i l'adulta?

D'Albert Sánchez Piñol, 'La pell freda'. Ell és antropòleg i es va a donar a conèixer amb aquesta novel·la. Té la capacitat d'agafar clàssics de la literatura històrica fantàstica i ho reformula. Per a la gent que ja no troba res a llegir i no té interès a la literatura adulta, pot ser un llibre interessant.

Ets més de ficció o no ficció?

Llegeixo més no ficció i ho alterno amb literatura de gènere fantàstic o novel·la històrica. La literatura em permet desconnectar una mica, però potser no tinc tants coneixements.

I de no ficció?

Ara fa poc he llegit 'Els nois del zinc' de la Premi Nobel Svetlana Aleksiévitx. Ha estat impressionant. És l'experiència soviètica a l'Afganistan als anys 1988-89. El seu sistema es basa en llargues entrevistes a molta gent. Afina les entrevistes i les col·loca d'una manera que et dona una visió molt polièdrica de la situació. La seva novel·la més coneguda és sobre Txernòbil, però aquest és un retrat molt bo.

"La barrera perquè el públic general agafi una obra de no ficció sol ser alta"

La gent llegeix més ficció o no ficció?

Generalment, ficció. La no ficció va per àmbits. La barrera perquè el públic general agafi una obra de no ficció sol ser alta. És difícil que el públic que busca evasió, que vol divertir-se, passi a la no

ficció. Ara bé, la no ficció és més acotada amb un públic fidel. És estrany que creixi exponencialment. Es pot donar el cas puntual d'un gran èxit de vendes.

I la poesia?

Quan jo vaig començar l'any 2001, era un gènere molt encarcarat, lligat a quatre noms i amb poc interès excepte per a quatre estudiosos. En els últims anys hi ha hagut un boom de poetes joves que han arrossegat un públic jove. Fan una poesia que no té res a veure amb els estàndards quadriculats que recordo de quan estudiava.

Allò d'A-B-B-A...

Sí, exactament. Que si la rima assonant, la rima consonant... Era aquell tipus de poesia de "m'estàs dient que vol dir això però jo no entenc res?". En canvi, aquesta nova gent és diferent. Em ve al cap Pedrals. És gent jove que fa una poesia que interessa, té el seu públic i, gràcies a això, es creen editorials petites que publiquen aquesta mateixa poesia en formats diferents. A nivell espanyol també. A Catalunya el 'boom' va ser potser fa dos o tres anys, a Espanya el viuen ara. És dels gèneres més vius i innovadors.

Què triomfa més, el català o el castellà?

Depèn del gènere. Els llibres de ficció amb molta tirada, si surten amb igualtat de condicions -molts cops surt primer l'edició en castellà i al cap d'uns mesos en català-, es venen a Granollers mig-mig. Pel que fa a llibres més literaris, depèn de l'autor. La llengua d'escriptura té importància. Pel que fa a la no ficció, es publica molt poc en català. Quan es publica en totes dues llengües en igualtat de condicions, també se sol vendre mig-mig. Aquí hi ha un dèficit. En canvi, en el llibre infantil i juvenil el català domina, en part per l'escola.

El repte és, llavors, aconseguir que els llibres estiguin en totes dues llengües al mateix temps i preu...

Llavors la gent pot triar el que vulgui.

I d'altres llengües?

L'anglès ha esdevingut des de fa uns quants anys la nostra tercera llengua. Venem llibres en català, castellà i anglès de manera regular i constant. Hi ha un percentatge considerable de gent que té interès en llegir en anglès i segueixen les novel·les que es publiquen. Fa anys que ha deixat de ser una llengua "estranya". L'alemany es va posar de moda fa un temps i el francès es manté estable. Fem un tractament de llengua estrangera i es venen, sobretot, obres adaptades. A més, el ritme de venda no és tan fluït com l'anglès. En els últims anys ha aparegut interès pel xinès i el rus.

"El repte de la literatura catalana és ser una indústria prou potent"

Quin repte té la literatura catalana?

Normalitzar-se com a àmbit. Si la teva llengua de lectura habitual és el castellà, trobes un ventall amplíssim d'oferta; des del llibre romàntic més 'queco' que et puguis trobar a l'assaig de divulgació científica més complet. Potser en anglès és un ventall una mica més ampli. En català la literatura de nivell és equiparable i la literatura d'entreteniment hi és, però amb un ventall menor. Una persona que s'hagi llegit les novel·les històriques que es publiquen habitualment en català, ja no trobarà

traduccions d'autors anglosaxons. Pel que fa a la no ficció, per posar-te un exemple, és gairebé impossible trobar un llibre de jardineria, per ensinistrar un gos o molts llibres de divulgació científica en català. De fet, només Bromera té una col·lecció estable de divulgació científica. El repte és ser una indústria prou potent.

Això depèn de les editorials...

De les vendes, dels drets... Un gran problema és que les grans editorials espanyoles compren drets per a totes les llengües de l'Estat i no publiquen en català. Per tant, si aquí algú vol publicar una d'aquestes obres en català, no pot perquè no en té els drets.